

การคุ้มครองสิทธิของประชาชนต่อการถูกจับกุมและตรวจค้นที่ไม่ชอบธรรม

พันตำรวจตรี จงรัก จุฑานนท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยการพัฒนศาสตร์

พ.ศ. 2525

ISBN 974-561-112-3

008298
I 15239676

PROTECTION OF INDIVIDUAL RIGHT AGAINST UNFAIR
ARREST AND SEARCH

Police Major Chongruk Chuthanondha

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1982

ISBN 974-561-112-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การคุ้มครองสิทธิของประชาชนต่อการถูกจับกุมและตรวจค้นที่ไม่ชอบธรรม
 โดย พันตำรวจตรี จงรัก จุฑานนท์
 ภาควิชา นิติศาสตร์
 อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์
 อาจารย์ที่ปรึกษารวม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มุรธา วัจนะธีระกุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
 ของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

สมศักดิ์ บุญนาค

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิมฐ์ บุญนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

สมเกียรติ งามกุลประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จุฑา กุลนุกัย)

สมเกียรติ งามกุล

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญไญยภาส)

สมเกียรติ งามกุลกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุนัย มัลลิกะมาลัย)

สมเกียรติ งามกุลกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์)

สมเกียรติ งามกุลกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มุรธา วัจนะธีระกุล)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การคุ้มครองสิทธิของประชาชนต่อการถูกจับกุมและตรวจค้นที่ไม่ชอบธรรม
ชื่อ นิสิต	พันตำรวจตรี จงรัก จุฑานนท์
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์
อาจารย์ที่ปรึกษารวม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มุรธา วัจนะชีวะกุล
ภาควิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2524

บทคัดย่อ

การจับกุม การค้น เป็นขั้นตอนเบื้องต้นและเป็นรากฐานในการที่จะปฏิบัติการกระบวนพิจารณาความอาญา และเป็นขั้นตอนที่ดำเนินการโดยฝ่ายบริหารซึ่งไม่มีโอกาสที่จะอาศัยการพิสูจน์พยานหลักฐานและข้อเท็จจริงเป็นพื้นฐานในการดำเนินการ

ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล (Individual Right) ได้รับการพัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับ โดยถือหลักว่า การคุ้มครองเสรีภาพพื้นฐานและสิทธิตามธรรมชาติของประชาชน (The Essential Freedom and Natural Rights) ต้องได้รับการคุ้มครอง จึงทำให้เกิดความขัดแย้งกันในบางกรณีระหว่างการใช้อำนาจของรัฐในการใช้บังคับกฎหมายกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ใฝ่พยายามที่จะหามาตรการที่จะขจัดความขัดแย้งนี้อยู่ตลอดเวลา แต่เนื่องจากปัญหาอาชญากรรมนั้น โดยสภาพเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ (Dynamic) มาตรการต่าง ๆ ที่ค้นพบจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้ทันต่อเหตุการณ์ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่สิ้นสุด

ในนานอารยะประเทศ ได้ถือเป็นหลักสำคัญที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญว่า สิทธิของประชาชนในการที่จะถูกจับกุมหรือตรวจค้นต้องได้รับการคุ้มครอง และในกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาก็กได้บัญญัติควบคุมอำนาจหน้าที่ และวิธีปฏิบัติการของเจ้าพนักงาน

คำรวจเพื่อความคุ้มครองสิทธิของประชาชนดังกล่าวนี้โดยไม่ได้มีการบัญญัติหน้าที่ของ
ประชาชนไว้อย่างชัดเจนว่า จะต้องยอมรับการปฏิบัติการของเจ้าพนักงานตำรวจอย่างไร
บ้าง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง กฎหมายได้บัญญัติบังคับ แต่เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายเดียวเท่านั้น หากได้
บัญญัติบังคับประชาชนไม่

ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือว่าเป็นประเทศที่ได้พัฒนาแนวความคิดเกี่ยวกับหลักการ
คุ้มครองสิทธิของประชาชนเป็นอย่างมาก ก็ได้มีรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติม
มาตรา 4 (The Fourth Amendment) บัญญัติคุ้มครองสิทธิของประชาชนเกี่ยวกับเรื่องนี้
เอาไว้ด้วย และหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการจับและการค้นของสหรัฐอเมริกาได้วางหลักไว้ว่า
การจับและการค้นกระทำได้โดยอาศัยเหตุอันควร (Probable Cause) ซึ่งก็เป็นทำนองเดียวกับ
หลักกฎหมายของประเทศอังกฤษ และไทยนั่นเอง และวิธีการในการจับกุมก็ได้บังคับไว้ว่า
จะต้องมีการออกหมายจับหรือหมายค้นเสมอไป กล่าวคือในกรณีที่เป็นการฉุกเฉินทำการจับ
หรือค้นได้โดยไม่ต้องมีหมาย ส่วนกรณีที่ไม่เป็นการฉุกเฉิน ซึ่งต้องมีการออกหมายนั้น ก็จะถูก
ควบคุมโดยอัยการหรือศาล แต่สำหรับในประเทศไทยในกรณีที่เป็นการฉุกเฉินก็สามารถจับหรือ
ค้นได้โดยไม่ต้องมีการออกหมาย แต่ในกรณีที่ต้องมีการออกหมายจับหรือหมายค้น การออกหมาย
ก็ทำโดยเจ้าพนักงานตำรวจด้วยกันเอง

ส่วนในประเทศอังกฤษ การจับ ทำได้โดยไม่ต้องมีหมาย แต่การค้น โดยหลักแล้ว
จะต้องมีการออกหมายค้นโดยผู้พิพากษาและบางกรณีก็ได้แก่ตำรวจชั้นผู้ใหญ่

จึงเห็นได้ว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และประเทศไทย ก็ได้พยายาม
วางหลักเกณฑ์ในการจับการค้น เพื่อให้การบังคับการตามกฎหมายอาญาเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ
เพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนอยู่แล้ว แต่เนื่องจากปัญหาในการกระทำผิด ของอาชญากร
เป็นปัญหาที่ลึกลับ ซ่อนเร้น และมีผลกระทบกระเทือนต่อความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย
และทรัพย์สิน ของประชาชนโดยส่วนรวมอย่างร้ายแรง ดังนั้น การที่จะบัญญัติกำหนด.

หลักกฎหมายบังคับเจ้าพนักงานตำรวจในรายละเอียดเกินไปกว่านี้ ก็จะเป็นโอกาสให้
อาชญากรหลุดรอดไปได้

แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้มีอยู่ 2 ทางด้วยกัน คือหลักการคุ้มครองสิทธิของ
ประชาชน (Due Process Model) กับหลักการให้อำนาจเจ้าพนักงานในการป้องกัน
ปราบปรามอาชญากรรม (Crime Control Model) แต่ก็ยังไม่มียุติว่าจะถือหลักการใด
โดยเด็ดขาด ในทางปฏิบัติคงถือทั้ง 2 หลักการประนีประนอมกันไป

เนื่องจากปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (Dynamic)
ดังนั้นไม่ว่าจะยึดถือหลักการใดหรือยึดถือทั้งสองหลักการก็ต้องให้มีการคล่องตัวและ เปลี่ยนแปลง
ได้ (Dynamic) เพื่อให้ทันกับการขยายตัวของอาชญากรรม หลักการใช้ดุลพินิจโดย
เจ้าพนักงานตำรวจ (Police Discretion) จึงมีความจำเป็นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้
หลักกฎหมายเกี่ยวกับการจับกุม หรือค้นนี้จึงควรเปิดโอกาสให้เจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจ
ใช้ดุลพินิจเพื่อให้เกิดความคล่องตัวดังกล่าวนี้ด้วย

ดังนั้นการจับกุมหรือการค้นนี้ จึงไม่อาจมีทางที่จะคุ้มครองสิทธิของประชาชนได้
อย่างบริบูรณ์ เพราะรัฐจะต้องคำนึงถึงมาตรการในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมเป็น
เป้าหมายสำคัญควบคู่ไปด้วย และมาตรการเหล่านี้จำเป็นต้องอยู่ที่ที่จะต้องกระทบกระเทือนต่อ
สิทธิเสรีภาพของประชาชนอยู่บ้าง เพียงแต่จะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของความจำเป็นและ
เหมาะสมแก่กรณีและภาวะของสังคม

In most civilized countries it is recognized that the citizen's rights regarding arrest and search should be protected and put fourth in the country's constitution. Also, the law of criminal procedure of those countries consists of the provisions which, in effect, control the power and methodology of the law enforcement agencies, particularly the police force. However, there is no law which explicitly stipulates the extent of the duty of the citizen to comply with the police officers' orders. In the other words, the law regulates only the enforcers not the enforcees.

In the United states, where it deems the countries which has developed the concept of individual rights protection, there is the Fourth Amendment to the Constitution which protect the citizens rights. Accordingly, arrest and search can be initiated only through "probable cause" which is similar to the principle of law in England and Thailand. However, arrest without warrant is possible, e.g. when the situation and circumstance warrant the cause of arrest and search. Fragrant crimes and evergency situations exempt the police from the individual rights principle. Otherwise, the Public Prosecutors or the Court will regulate the use of arrest and search powers by the excutive branch. In Thailand arrest and search may be conducted without warrant in emcergency situations. However, it is the senior police officers themselves who may issue those warrants.

In England arrest is possible without warrant but search can be conducted, by principle, through warrant of search issued by magistrate or in some cases by senior police officers.

It can be stated here that in Thailand, The United States and England there have already been the attempts to establish the just legal principle for arrest and search so that the effective enforcement of criminal law as well as the protection of individual rights could be achieved. However, it is the opinion of this writer that if there are more laws that regulate the operation of the police in too much detail, there will be more criminals escape the wheel of the criminal justice system.

The basic concepts pertaining to this matter are two. One emphasizes the protection of individual rights called Due Process Model of criminal law and the other emphasizes the power of the law enforcement agencies to prevent crime called Crime Control Model of criminal law. There is no consensus as to what model is suitable for the present day reality but most of the time reconciliation between the two models is encouraged.

Since crime problems are dynamic, therefore, no matter which model is to be employed, the most important thing is to leave room for change and flexibility of legal provisions. This is so because the criminal justice system would be in accord with the progress of the criminals. It is, therefore, imperative that

the use of police discretion be enhanced to accomodate the flexibility of law enforcement apparatus.

Therefore, it can be concluded that individual rights and freedom cannot be perfectly protected because the state has to consider the crime provention aspects of the criminal justice system as well. Crime provention measures unavoidably disturb the individual rights to certain extent. The state should, however, consider the real necessity and suitability with greard to individual cases and social situations.

กิติกรรมประกาศ

ในการค้นคว้าวิจัยเพื่อทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เกียรติชจร วัจนะสวัสดิ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ มุรธา
วิณะธีระกุล เป็นอย่างสูง ที่กรุณาสละเวลา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาผู้ควบคุมการทำ
วิทยานิพนธ์ ท่านได้ให้ความช่วยเหลืออนุเคราะห์ให้ผู้เขียนทั้งในด้านการศึกษา ค้นคว้า
ตลอดจนให้คำแนะนำ และความช่วยเหลืออย่างยิ่ง โดยเฉพาะในด้านภาษาต่างประเทศ
นอกจากนี้ท่านยังได้กรุณาตรวจแก้ไขงานวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์จุฑา กลุณย์ ที่กรุณา
สนับสนุนโครงการวิทยานิพนธ์ และกรุณาตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดจนให้
ความอนุเคราะห์ให้ผู้เขียนมีโอกาสได้จัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโณทัย และ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุณีย์ มัลลิกะมาลัย ที่ได้ตรวจและแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์
ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ และ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวนิต มั่นสุข ที่ได้ให้ความช่วยเหลือมาโดยตลอด นับแต่เริ่ม
การศึกษา ค้นคว้า ไขข้อสงสัย หาค้นคว้า จนกระทั่งวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี

การเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หากมีคุณค่าและประโยชน์ในการศึกษาวิชา
นิติศาสตร์อยู่บ้าง ผู้เขียนขอกราบเป็นกตเวทิตาคุณแก่ผู้พกาารี ตลอดจนผู้มีอุปการะคุณ
อื่น ๆ ที่ได้ให้ความรัก ความเมตตาการุณา จนผู้เขียนสามารถจัดทำวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จ
ได้ตามความมุ่งหมาย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ช
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ

บทที่ 1

<u>แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการถูกจับ</u> <u>และคน.....</u>	1
การวิวัฒนาการแนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนใน ศตวรรษที่ 18 และศตวรรษ 19.....	2
แนวความคิดของกระบวนการพิจารณาาคที่อาญา.....	6
ความหมายของคำว่า "การจับ" และ "การคน".....	17

บทที่ 2

<u>การคุ้มครองสิทธิของประชาชนในส่วนที่เกี่ยวกับการจับการคน</u> <u>ตามหลักกฎหมายต่างประเทศ.....</u>	24
การคุ้มครองตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน.....	24
การคุ้มครองตามหลักกฎหมายสหรัฐอเมริกา.....	26
การคุ้มครองตามหลักกฎหมายอังกฤษ.....	56

บทที่ 3

<u>การคุ้มครองสิทธิของประชาชนในส่วนที่เกี่ยวกับการจับการคน</u>	
<u>ตามกฎหมายในประเทศไทย.....</u>	63
การคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ.....	63
การคุ้มครองตามกฎหมายอื่น.....	64
การคุ้มครองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.....	64
การคุ้มครองตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วย	
ระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523	70
การคุ้มครองควมระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี.....	80

บทที่ 4

<u>เปรียบเทียบการคุ้มครองสิทธิของประชาชนตามกฎหมายไทย</u>	
<u>และกฎหมายต่างประเทศ.....</u>	96
มาตรการควบคุมก่อนการจับการคน.....	97
มาตรการควบคุมหลังการจับการคน.....	104

บทที่ 5

<u>ผลกระทบของการคุ้มครองสิทธิของประชาชนของไทยที่มีต่อ</u>	
<u>การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่งานตำรวจและประชาชน.....</u>	122
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.....	122
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.....	124
ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา	
พ.ศ. 2523.....	132
ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี.....	147

หน้า

บทที่ 6

บทสรุป.....	148
ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ.....	148